

verlating v. Boetzelauer:
a/ t w/ t e/ s/ gedoan.

Gruytskees kran +
Boetzelauer vaa
met zyn freeen

Van Boetzelauer in de
absolute leiden van het
Commando, het werelt
in de prolessshaken ook
aangeden. d als Commando
Boetzelauer

bevezen avat de lood
van
in koot cleus, stetering
geijp in en stunk

DE MAN DIE
GEEN HEKEL
HAD AAN
JODEN

EEN BOTSING MET HET VERLEDEN

Eerste druk oktober 2018

Tweede druk mei 2019

© 2018 Chaja Polak

Foto's omslag en binnenwerk Hans Fels

Foto auteur Tessa Posthuma de Boer

Typografie binnenwerk Suzan Beijer

Lithografie Bert van der Horst, BFC, Amersfoort

Drukkerij MullerVisual Communication

ISBN 978 90 450 4029 5

D/2018/0108/774

NUR 680/740

www.atlascontact.nl

— *Afge* —
Lineke
Februari 1943

Chaja Polak, een jaar en drie maanden oud, in februari 1943

De ouders van Chaja Polak, Hans Polak en
Annetje Sarah Kupferschmidt, in 1939 of 1940

► Brieven van Hans Polak, geschreven vanuit Westerbork

...al te grooten maed
...keer, en Time
...typen jullie
...dat de...
...adressen die er op staan
...2-9-44
...we weg om
...anderen al zo lang beleven. Wij, en
...gaat geen spoor van angst. Het
...moment dat ik Annetje het aller-
...w, zij niet bij mij is. Hetzelfde
...geleden, hebben gehad. Dat Chajale
...In ^{de} huidige oorlogssituatie is het
...el gaauw terug te zijn. De stemming is
...ruimd; we hebben al afgesproken
...gaan - ^{to} is de stemming. Vandaag
...nog gezond terug verwaakten, dan
...onszelf geen moment in de put vallen.
...en rekening houden met de mogelijk-
...terug kom. Zeg in dat geval aan
...me achtergelaten heeft, een geweldige
...haar dezelfde houding ten daaren-
...ij verwachtte. Verder denk ik aan
...... ik zal bij jullie alle-
...... volle-

MEEDEDELINGEN dd. 1 Februari 1945

De laatste dagen valt een byzondere activiteit te bespeuren van de Uitrakdienst. Voornamelijk onderscheiden zich hierbij van Boetzelaar, Krom en v.d. Werff. Wij verzoeken onze lezers ieder waargenomen optreden van deze mannen onmiddellijk te signaleren.

De laatste tijd werden o.a. invallen gedaan in de Altingstraat, J.F.Ooenstr, Stat. plein, Balistraat, de Sillestraat.

Leet een ieder dubbel voorzichtig zijn!

Waarschuwingen

de FLINTER, noemt zich ook wel de Fluitser, Sinaasappelstraat 136, Gestapo-agent; boekhouder wasscherij de Zwaan. Signalement: 48 jaar, grijze jekker, grijze hoed, bril met donker montuur.

D. VRIJENHOEK, O.W.'er, heeft dik verdiend aan leveranties aan de Duitse Wehrmacht; doet zich nu goed voor, is echter V-man der SD. Kreeg onlangs bezoek van SD, die zijn huis ondersteboven haalde; dit is waarschijnlijk of een vergissing of een kleine wraakneming van een collega of een comedie, die in het kader van een "goede" Nederlander past.

Fragment uit verzetsgeschrift *Mededelingen*, 1 februari 1945

WAARSCHUWINGEN

1. Wij waarschuwen nogmaals tegen de activiteit van de zg. "Groep van Boetzelaar", die zich speciaal bezig houdt met het opsporen van illegale groepen. Zij ageeren in burger in een als Duitse wagen gecamoufleerde politie-auto en trachten zich in te dringen bv. door te schermen met bevriende KP-relaties uit andere plaatsen. De geheele groep verblijft ~~in~~ thans uit voorzorg op het Hoofdbureau van Politie, 3de etage, Tel. 22, toestel 55.
- Enkele namen uit deze groep zijn: van Boetzelaar, Oppervlutenant
Krom Sr., Hoofdwachtmeester.
Kees v. Baarle Oppervachtmeester.
Willem Zinkhamer) Wachtmeester.
Krom Jr
2. In Amsterdam is momenteel zeer actief als Gestapo-agente: Sonja van Hestere, vroeger actief in Utrecht, maar daarvoor afkomstig uit A'dam, Albrecht Dürerstr. 44. Groote blonde verschijning, ong. 25 jaar, tache de beauté schuinlikns boven den mond; geeft zich uit voor studente in de medicijnen en gebruikt als schuilnamen: Hélène Desbouvrie, Jaqueline Rademakers, Beijne Mandenmaker en Tonni Terheul; spreekt vloeiend Duitsch. Haar taak is contact te zoeken en werkzaam te zijn als koerierster of typiste; zij gebruikt graag Engelsche uitdrukkingen.

Fragment uit verzetskrant *Persmededelingen* van 'Bureau Houtman', 5 april 1945 (bron: Delpher)

Relaas van onmenselijke wreedheid

Vier leden van het Kommando-Frank staan terecht

(Van een eigen verslaggever)

Drie dagen heeft het Haagsche Bijzondere Gerechtshof uitgetrokken voor de behandeling der zaken tegen vier ex-politiemannen leden van het in October 1944 opgerichte Kommando-Frank dat in het bij zonder in Den Haag en omgeving gejaagd heeft op illegale werkers en waarbij verscheidene slachtoffers werden gemaakt.

Het zijn de 31-jarige J. H. C. Krom, de 27-jarige C. W. J. baron Van Boetzelaer, de 24-jarige H. Zinkhaan en de 35-jarige C. van Baarle.

Zo lang was de dagvaarding tegen deze vier, dat de advocaat-fiscaal bij het voordragen van de zaak volstond met een kort resume, dat echter ruim voldoende was, om een indruk te geven van de misdrijven, die deze groep op haar geweten heeft: mishandeling van illegale werkers, neerschieten van gevangenen, arrestatie van Joden, enz.

Zij werd na enkele weken in vrijheid gesteld, doch haar man keerde nimmer terug. Ze was in blijde verwachting, toen Krom haar naar de gevangenis sleurde en verachtelijk snauwde hij haar toe: „Jouw kind zal nooit een vader hebben. En als zijn kop er af gaat, zal ik er vanavond even lekker om eten.”

Toen ze enkele weken later ging horen of er al nieuws was van haar man — hij was al neergeschoten — zei hij ruw: „U was al weduwe, voor u het wist...”

„En, Krom...?” zegt de president.

„Ja, ja, dat geef ik toe”, antwoordt hij nonchalant.

„Stunters” jagen deden ze. Van Boetzelaer, graffiteerde sprekend, legt het precies uit. Ze werkten niet voor de S.D. Maar omdat er onder het mom van de illegali-telt zo reusachtig veel „gestunt” werd, moest de politie er wel iets tegen doen. En daar waren zij voor. Dat ze op hun jacht zelf ook „stuntten”... sigaretten, bontjassen, geld, schrijfmachines, levensmiddelen, alles roofden ze... nu ja, dat sprak vanzelf en alles leverden ze „eerlijk” in. En hoe zuiver Nederlands dit alles wel was, bewijst het feit, dat Zinkhaan uit handen van „Kommissar Frank” het „Kriegsverdienstkreuz” ontving.

„Kniebuigingen”, zegt de president sarcastisch, „beschouwde u zeker ook al als een gebruikelijke vorm van verhoren...”

In de Chasséstraat hadden ze twee Joodse meisjes gearresteerd. Van Boetzelaer had ze prompt gevraagd of ze soms nog meer adressen wisten van onderduikers. „Zeker”, geeft hij toe, „als de meisjes die gezegd hadden, zou ik ze hebben vrijgelaten.” Tegen de vrouw, die de meisjes had gehuisvest, had Zinkhaan gezegd: „Joden-verzorgster, de kogel ligt voor je klaar.”

Het duo Boetzelaer-Zinkhaan (in koor): „Ons niets van bekend.”

Kop en fragment uit een bericht over het proces tegen Van Boetzelaer en Krom, *Dagblad voor Amersfoort*, 25 juni 1947 (bron: Delpher)

Kommando Frank voor het bijzonder gerechtshof

Het bijzonder gerechtshof te 's-Gravenhage heeft drie dagen gereserveerd voor de behandeling van de zaak tegen vier verdachten, die tijdens de bezetting als ambtenaren van de staatsrecherche en de staatspolitie deel hebben uitgemaakt van het zogenaamde „Kommando Frank”, een politiecommando, dat voornamelijk ten behoeve van de S.D.-Kommissaris Frank opereerde.

Het zijn J. H. Chr. Krom, Chr. W. J. Baron van Boetzelaer, H. Zinkhaan en C. van Baarle.

Er zijn ruim zeventig getuigen gedagvaard.

Mevrouw Polak, met haar man, eveneens door K. gearresteerd, deed mededelingen over de hun toegebrachte mishandelingen. Haar man is in Duitsland omgekomen. Verdachte verklaarde, dat mevrouw Polak het aan hem dankt, dat haar baby niet meegenomen is. Verontwaardigd keerde mevrouw Polak zich om, van de publieke tribune stegen afkeurende kreten op. Mevrouw Polak betoogde dat haar kind het leven slechts dankt aan het feit, dat het blond haar had.

Kop en fragment uit een bericht over
het proces tegen Van Boetzelaer
en Krom, *Dagblad voor Amersfoort*,
25 juni 1947 (bron: Delpher)

- Pagina uit het opschrijfboekje met het zwarte kaft. Hierin schreven Chaja Polak en haar broer delen over uit de dossiers 'CABR 78899 en CABR 76533 betreffende de zaak C. Willem J. van Boetzelaer', tijdens een bezoek aan het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging in Den Haag. Hier een citaat uit de verklaring van R.S., die genoemd wordt op pagina 126 van dit boek.

van boetzelaar trad zeer
verheugd op ons toe en
zei: "een jood, een jodin
en nog een jodin, dat
hadden jullie niet gedacht,
dat we jullie toch nog zouden
krijgen.

verklaring: Een Boetzelaar
schilderde mij haarfijn
hoe hij elk huis en de
dood straf zou bezorgen.
hij trad daarbij zo brunt
op dat mijn vader ter
plekke ^{aan} een hartverlamming
overleed

Hans Polak, vader van Chaja Polak. Portret door Cees Hos

‘Een aanklacht, in literaire taal, met literaire middelen, literaire non-fictie. Een noodzakelijk boek.’ – *Auschwitz Bulletin*

‘Een indrukwekkende aanklacht tegen vergrijzing en leugens, in prachtige vorm. Ik heb het in één adem uitgelezen.’
– Frits Barend

‘Wat een verhaal, wat een boek.’ ★★★★★ – *De Limburger*

‘Er is altijd een keuze. En die is in dit geval zonneklaar: lees *De man die geen hekel had aan Joden*, als fijnzinnig literair werk, als duidelijk statement. Antisemitisme mag niet weer salonfähig worden.’ – Literatuurplein

‘In ontroerend, afgemeten proza vervlecht Polak de geschiedenis van haar familie, vol dromen en ingebeelde gesprekken, met historische feiten.’ – *NIW*

‘Polak stelt de “nivellering” van oorlogsleed indringend en overtuigend aan de kaak.’ – *Trouw*

CHAJA POLAK (1941) debuteerde in de literatuur in 1989 met *Zomaar een vrijdagmiddag*. Ze schreef romans, verhalen en poëzie, meest recent de roman *Twintig minuten* (2015). Haar werk werd genomineerd voor de Libris Literatuurprijs en werd vertaald in het Engels, Duits, Deens, Italiaans en Hongaars. *De man die geen hekel had aan Joden* is haar eerste non-fictieboek.

